

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

S' APEDREGADA

Es innegable que s' homo experimenta un desitj may satisfet de coneixer la veritat, s' afanya per trobarla, y quant l' ha trobada se complau posseintla y gosa disfrutantla. Mes, si desiara, dada sa flaqueza de sa intel·ligencia decayguda queda viciada per el peccat, no logra alcansarla; llavors retut y concirós exclama: ¡misteri!, ¡misteri!

Pero li costa tanta pena confessar la seua impotencia, que emplea tots els ardits per veurer si lograrà d' alguna manera sortir ab la seua.

Semblant conducta (que per desgracia es avuy moda dins la societat en que vivim) era observada ja en temps del Bon Jesús, com se despren del Evangeli. Estava en certa ocasió parlant ab els escrives y fariseus y los deya: «Qui és de Deu, ascolta la paraula de Deu, per aixó voltros no m' ascoltau, porque no sou de Deu.» Irritats els Escrives, li contestaren: «Bé deim noltros qu' ests un Samaritá y qu' estás endimoniat.» «Jo, contestá el Bon Jesús, no estich possehit del Dimoni, sinó que don gloria á mon Pare; ni cerch tampoch ma gloria; en veritat vos dich qu' aquell qui guardarà sa meua paraula no morirá eternament.» «Ara si, replicaren els juhèus, ara si que creim qu' estás possehit del Dimoni: Abraham y els Profetes han mort, y tú dius: qui guardarà sa meua paraula no morirá; ¿per ventura serás més tú que Abraham y els Profetes?» «Abraham, vostro 'n pare, s' alegrá tot, vegent el meu día.» «No tens encara cincuenta anys, y has vist á Abraham?» «En veritat vos dich qu' antes d' Abraham jo ja ecsistía.» Y cui·ren pedres per apedregarlo.

El Bon Jesús los parlava de sa generació eterna, de sa divinidad, de sa missió sublim; mes els escrives lo judicaven no més qu' homo, yno compreguent com essent homo, havia pogut vèure a Abraham, ni satisfentlos ses rahons clares y llamants qu' el Bon Jesús los donava; per sortir d' alguna manera ab la seua, l' apedregaren.

Aquest sistema de fer callar á pedrades, es el que s' observa en el mon. Porque, ¿qu' es sinó la conducta observada per la República francesa, suprimint, per majoria de vots, sa may per may bastant alabada institució dels Agustins de la Assun-

ció?; sols per fer bé y propagar la bona llavor de s' ensenyansa cristiana? Y el suprimir ses assignacions marcades per la lley als Arquebisbes, Bisbes y Rectors, per haver protestat de tal injusticia?

Y si mos ficam en noltros meteixos, més d' una vegada ¿no hem acabat també per cuir ses pedres de la murmuració ó de la crítica per tirar·lès cuantre aquells que mos predicaven qualque veritat que no compreníam? Per ventura no es apedregar, el criticar en públic y en privat les disposicions ó manaments dels Superiors, tant eclesiástichs com civils, quant mos entiman p' el nostro bé moral y material els seus avisos ó preceptes? Y el mantenir la premsa impia, estant suscrits a sos escandalosos periódichs ó donant entrada franca a ses asqueroses novel·les que mos tiran devall sa porta, ¿no es apedregar l' innocencia de tantes ànimes candoroses que temoregues y com a d' amagat les miran y fuyetjan? Y el calumniar ses accions més santes de ses persones bones y piadoses, just per no comprendre, com els escrives, la seua heróica abnegació y extraordinari sacrifici, ¿no es també apedregar sa virtut? Y el riurerse dels dejunis y de ses mortificacions cristianes, per no comprendre sa seua santa flosofia, ¿no es també apedregar un dels preceptes de nostra santa Mare l' Iglesia? Ab una paraula, si ecsaminam la nostra conducta en mitj del mon, empagahits haurém de confessar que, moltes vegades hem imitat sa dels Escrives, apedregant totcuants' oposava al nostro refinat orgull ó no cabia dins sa nostra mesquina intel·ligencia.

¡Ah!, es que, com els Escrives materials y carnals, no sabém mirar més lluny que lo que la vista alcansa, y, pobres de merits y més pobres de seny, sols dam importancia a lo que passa de taulades en avall, olvidantmos de que s' homo, además de aquesta vida de carn, te la de s' ànima, creada per Deu, per navegar jèujera y lliure per dins s' hermos espay de l' infinit. ¿Quin día será aquell que mos empaparém d' aqueixes veritats, y mos persuadirém de qu' el modo de ser bons cristianament, es acatar ses disposicions que mos vengan de part d' amunt, per més que no compreguem s' íntima naturalesa? Sols així, serem vertaders deixebles d' Aquell que va dir: «Qui és de Deu, ascolta sa seua paraula... y qui guarda sa meua paraula, no morirá may.»

MOSSEN MANUEL

RECLAMS

HEY ANIRÈM.—Avuy, á les set y mitja del vespre, comensarán ecsercisis á Montission, solament per homos. Tením noticia de que les conferències versarán sobre temes de grandíssima importancia.

EL MOSAICO.—Rebut el tom III de les obres de Micer Pere Peña, que conté 15 *cuentos populares* mallorquins, escrits ab l'estil humorístich que lo caracteriza.

Es una obra més de la fecunda laboriosidat del Degá dels nostros escriptors, á ne qui agraphim l'obsèqui.

CERTAMEN.—Rebut el primer tom del celebrat á Lleyda, en obsèqui á la *Verge de Lluch*; gracies á D. Antoni M. Penya. Mos n'ocuparèm.

OYENDO MÚSICA

A las señoritas D.ª Luisa, María de las Mercedes y María de los Dolores Maroto

GRATITUD

Traducción del Mallorquín (de M. G. y B. Pbro.) (*)

Cuando oigo los raudales de armonía,
Tan dulce y tan pausada
Que á las dormidas cuerdas vuestras manos
Blanquísimas arrancan,
Creo oír de las brisas el murmullo
O el curso de las aguas,
Rumorosas, süaves y tranquilas
Entre las verdes plantas.

Cuando escucho las notas resonantes
Que corren y se alcanzan,
Y en tropel se suceden una á otra,
Pero distintas, claras,
Creo que oigo cantar bandas de mirlos,
Al despuntar el alba,
Entre encinas, laureles y arrayanes
Que leve agita el aura.

Cuando oigo vuestras notas que, robustas,
Cual hõndo trueno estallan,
Y potentes, fantásticas, resuenan
En tono de amenaza,
Parécenme el rumor de la tormenta
Que, de la furia en alas,
Aterradora é imponente ruge
Por valles y montañas.

Cuando escucho los trinos de esas voces,
Tan dulces y afinadas,
Que, ya tristes, ya alegres, temblorosas,
Penetran en mi alma,
Paréceme escuchar las armonías
Del cielo, que, arrancadas
Por la angélica orquesta, allá resuenan
En la divina patria.

Cuando os oigo tocar, ¡oh!, fugitivas
Las horas se me pasan,
Cual las notas que á un punto nacen, vuelan,
Se pierden y se apagan.....
«Si es tan grata la música del mundo,
(Al fin mi pecho exclama)
¡Qué serán, ¡oh Dios mío!, las orquestas
De la eternal morada!

L. CARNICER.

25 Marzo 1900.

SANTS Y FESTES
DE LA PRESENT SETMANA

Día 2. Dilluns.—S. Francisco de Paula, fr.
Día 3. Dimars.—S. Benèt Negre, conf.
Día 4. Dimecres.—S. Isidoro Arcabisbe de Sevilla, dr.
Día 5. Dijous.—S. Vicens Ferrer, conf.
Día 6. Divenres.—Els Dolors de Nostra Senyora.
Día 7. Dissapte.—S. Saturuino, conf.
Día 8. ✕ Diumenje de Rams.—S. Januari, mr.

(*) Véase el original, inserto en el núm. 164 de este semanario.

CADA COSA A SON TEMPS

La Creu de Jesucrist

IMPOSSIBLE será ficsá d'una manera precisa la antiguedat de la Creu, que casi tots els pobles elegiren com á suplici infamiós dels grans delincuentes. Que en Egipte ja en la XVII dinastía ò en temps dels Faraons (devés l'any 2250 antes de Cristo) ja la feyen servir; consta en el Gènesis cap. XL. v. 19, ahont se diu que el forner major d'un de dits Faraons, que havia estat tancat ab Jusep fill de Jacob, morí crucificat. *Post quas auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce...*

En el cap. xxv v 4 dels Números, veim que en temps de Moisés, enfadat Deu cuantre el seu poble per los escesos comesos ab les dones moabites, dispongué fossen crucificats els principals culpables.

Per el llibre de Josué sabèm, qu'aquest feu crucificar al rey de Hai, cual cadáver maná fos devallat de la Creu al pondrerse el sol. C. VIII v. 29.

Usaven també d'aquest suplici el Perses, segons veim per los capítols v, VIII y IX del llibre de Ester. Aman fonch crucificat en la propia creu que ell meteix havia preparada per Mardoqueo.

Herodoto refereix que durant la guerra de Dario cuantre els grechs; Harpago, uns dels gefes, feu crucificar á Histio de Milito. Y el meteix Dario maná castigar ab tal suplici al president de Eolida, perque se deixa corrompre ab doblés y castigá á un inocent.

Entre els grechs, Xantipo, general dels atenienses, coddemná á morir en una creu á Artayete per haver robat un temple de Eòlida y el sepulcre de Protesilao.

Per la mort de Bomilcar fill del general Amilcar, acusat de haver conspirat cuantre Cartago, veim que estava ab us entre els cartaginesos tal suplici de la Creu.

Ciceró, fa menció d'una lley romana que condemnava als revoltosos á ser crucificats.

Els romans aplicavan particularment el cástich de la Creu als esclaus, als qui á penas admitían en classe d'homos. Ciceró acusá á Verres com á reo de un gran crim, per haver fet crucificar á un ciudadá romá; y per la meteixa rahó de ser ciudadá fonch degollat Sant Pau; mentres que Sant Pere, com extranger, fou crucificat.

Escipió Africá maná crucificar als soldats desertors y als qui havían fet armes cuantre sa patria, com á cástich ecemplar.

L'emperador Alexandre Severo en certa ocasió preguntá á molts de reys cual era entre ells el suplici més ignominiós, y contestaren tots que el de la creu. Molts d'altres documents se poren treurer per demostrar la antiguedat y la universalidat en que, antes de Jesu Crist, era tenguda en tots els pobles del mon com á suplici.

Diferents formes que donaren els antichs á la Creu

La figura de la Creu variá segons els temps y las nacions que l'usaren. El més antich va ser un palo dret al que asseguravan el reo, formantlo ab cordes els brassos y les cames, ò clavantlo per les mans y els peus.

Algunes vegades per acabar prest aquesta horrorosa operació se valían d'un abre cualsevol, com va fer l'emperador Tiberi, no siguent encara més que procòsul d'África, ab uns sacerdots de Saturno que sacrificavan nins demunt los altars d'aquella divinidat.

Les creus propiament tals, constaven de dos tions y eren de tres classes. Una construïda en forma de X, que es la que anomenam creu ò *aspa* de Sant Andreu y també de Santa Eularia, per haver estat crucificats en elles aquell Apòstol y aquesta Verge; era nomenada creu *decussata*.

S'altra creu coneguda ab el nom de *commisa* tenia la figura d'una T; y la tercera la mateixa forma, sols que el palo perpendicular pujava un poch més que el travasser ò horisontal per ficari la sentència del delinquent, y se nomenava *immissa*.

Hi havia creus que tenian una petita mènula baix dels peus y altres que la tenian en mitx d'ella, de modo que pogués servir de suport al crucificat.

La Creu de Jesu-Crist

Era de les anomenades *immissa* pues ficaren sobre ella la sentència, pero no tenia la mènula citada. ¿De quina llenya ò classe d'arbre fonch feta dita Creu? No se sap cert, alguns diuen que de ausina; altres, seguint una tradició molt antiga y estesa en la Terra Santa, afirman qu'era d'olivera. Lo que si pareix cèrt, qu'era de llenya broxa sens obrar ni pulir tal com la trobá Santa Elena; alguns trossos de la mateixa se veneran en la Basílica de Santa Creu de Roma. Suposen que tenia quinze peus d'altari y vuit el travasser, ab el gruix corresponent.

¿Simó Cirineu ajudá á Jesús á portar la Creu ò la dugueren tot sols cada un d'ells?

Sant Agustí, segons el P. Scio, creu que Simó tot sol dugué la Creu desde la porta judiciaria fins á demunt el mont Calvari, així com la havia duita el Bon Jesús desde el Pretori al citat punt.

Altres, diu el propi P. Scio, creuen que Simó sols ajudá á Jesús á durlê, y Torres Amat diu que Simó anava derrera el Bon Jesús sostenguent el cap de la Creu, suposant que així ho entenen molts de expositors, qual discrepància resol el P. Ayala ab les sigüents observacions:

«Arreu, diu, representan á Cristo duguent la Creu demunt s'espatla y á Simó Cirineu el cap extrem d'ella; lo que, atès el pes de la Creu, no se sap si era ajudarli ò empenyerlo més, y posarlo ab major perill de caurer. Però es menester deixarse de conjectures, pues lo Evangelista Sant Lluch lleva tots els dubtes que pogués haverhí sobre el particular, quant diu que se serviren de un tal Simó..... y li carregaren la Creu perque la dugués derrera el Bon Jesús.» *Et imposuerunt illi crucem portare post Jesum.* (Luc. capítol XXIII v. 26.) Y així resulta conforme á lo que comunment jutjan els Sants PP, y expositors, que havent llevada la Creu de les espatlas de Jesu-Crist, la posaren en les de Simó Cirineu y l'obligaren á que la dugués tot sol.

¿Fonch enclavat Jesu Crist ab tres claus ò ab quatre?

Pareix que no té dupte que els criminals quant eran clavats en una verdadera creu ho eran amb quatre claus, no sols per ser molt més facil que amb tres, sinó perque apenas pot concebre-se com els dos peus porían ser atravessats y clavats ab un sol clau, en mitx de la resistència y esforços naturals del pacient per impedirlo. Tant per aquesta rahó com perque les imatges més antigues de Jesu Crist lo representen sempre clavat amb quatre y no en tres, creuen molts que lo fonch amb quatre.

La costum de representarlo ab três diuen que vé de la creència en que se estavan de que San-

ta Elena sols encontrá tres claus, y que la Creu del Senyor no tenia més que tres forats; però altres suposan que introduhiren aquesta costum artistes italians per evitar certa monotonia que creyan presentava la figura del Crucificat clavat ab quatre claus, defecte artístich que suposaven desaparexia en les imatges de Jesús clavat ab três.

¿Què significan el cap de mort ab els dos ossos creuats que se acostuma pintar al peu de la Creu del Senyor?

No se sap el temps en que se introduhí tal costum. No obstant son três distints els significats que solen donar en aquesta representació: primer, suposen ser el cap d'Adan. pare del gènere humá, enterrat com creuen en el meteix lloch ahont Jesu Crist fonch crucificat.

Segón, diuen que té per objecte figurar el lloch en que fonch crucificat el Senyor plê d'ossos y calaveres, per lo que se nomenava Calvari, com que era el lloch ahont donaven mort als reos de pena capital, lloch per tallarhi els caps als reos, com diu Sant Geroni.

Finalment creuen altres que aquell cap de mort es una alusió á que Cristo nostro Senyor ab sa passió y mort sufrida per noltros, destruí y vencé la mort en que incorregueren per el pecat.

¿En quina època passá la Creu desde la ignominiosa condició de suplici, al incomparable y superior ensenya d'honor y grandesa?

No obstant d'haver mort Jesús en la Creu, continuá per molt de temps sigüent encare el patíbul ordinari dels majors delinquentes, fins que Santa Elena, mare del emperador Constantí, després de grans treballs, encontrá la Creu de Jesu Crist, devés l'any 326.

Llavors fonch cuand l'Emperador per pregaries de sa mare y en obsequi á dita Creu, y á n'aquella altra que li va apareixer quant anava á combatrer cuantre Majenci, ab la inscripció *In hoc signo vinces!* ab aquesta senyal vencerás; maná posarlo, ab el *monograma* de Cristo, en el Lábaro, y ls demés gonfalons de les legions romanes.

Doná al meteix temps un decret abolint dins l'Impèri, el suplici de la creu, y prohibint que desde llavors se pogués condemnar á nigú á aquest gènere de mort, la qual disposició fonch sucesivament observada per tots els pobles, entre els quals s'estenia el Cristianisme.

Llavors, com diu Sant Agustí, passá la Creu desde els suplicis no sols als palaus y cambres dels Reys, sinó que també als temples y als altars.

Els Emperadors cristians canviaren la figura de la Victoria que coronava la bolla imperial, símbol de la suprema autoritat, ab la Creu, perpetuantse y generalisantse tal costum entre els monarques catòlics.

MOSSEN J. B. ENSEÑAT, PVRE.

NOTICIES HISTÓRIQUES

XIII

Any 1808.—Dia 6 de Mars.—En la ciutat de Palma passá á millor vida el Dr. D. Toni Roig y Rexart menorquí, sacerdot ecsemplar y de grans conexements en les ciències eglesiástiques, com heu confirman algunes de ses dissertacions històriques y panegírichs que son molt apreciats. Essent Rector de la Felanig, fundá la casa de ses Filles de la Caridat, y elegit canonge de la Santa Iglesia de Mallorca, fonch comisionat per son bisbe per la redacció d'un catecisme en mallorquí.

SETMANA FRITA Y AB ESCABETXO

¿Aquí que passa?

Aquí arriba tan faresta la baverada de *lliberalisme*, que deixa sèchs els brots tènres de la piedat y cremades les rames veyes dels sentiments relligiosos.

Sa generació que puja du *lliberalisme* fins a dins moll dels ossos, y sa que devalla—cap a sa fossa—es *lliberala* fins a n' es derrer claviller.

Es *lliberalisme*, sinònim de llibertinatje, volguent entro-nisá es vicis, ha posat tot son afany en borrar sa linea divisoria entre ses idèes metafisiques de bé y mal, virtut y vici; amb sa curolla, ha lograt fer una *Babel* dins el cap y un *bordell* dins el cor de la societat, produhint la confusió de coses que tant deplorám els catòlics.

Avuy no hi ha cap escarabat que no 's pensi ser rey; y cualsevol *non-èns*, per qui no hi ha rey ni Roch, s' alsa de puntes y trapiljant tota lley divina y humana, vol imposá sa del seu capritxo. Avuy, tot cap de carabassa, més dur que banya de bou, se pren sa llibertat de censurá als seus mestres; y tot súbdit esperonetja per desferse des *jou* dels seus superiors; avuy un pare no es homo per a corretjir a sos fills, perque aquests, rendint *culto* a la *santa llibertat*, li fan amenasses d' emanciparse.

¡Ahont anam a pará! Tot está prostituit; la societat es un cadávre *quod fetet jam*. Abans se temia a Deu y aquest temor feya servá es llum dret; pero ara qu' es *lliberalisme* ha ensenyat sa negació de Deu y a ferli la guerra, ¿com volem que hi haja pany qui serv?

Tan gran es sa batalla qu' aquest *mónstruo* satánich ha declarat a Deu, que, no poguent directament contra Ell, la pega contra sos ministres, contra es culto, contra tot lo que fassi oló d' encéns.

Sa prensa *clerófoba* predica tant bé sa calumnia, y es possible ignorant ho escolta ó llegeix ab tal frenesi, que no es estrany aquesta persecució y escarni que se fa al clero. Sa prensa ha dit qu' els capellans son uns ignorans de quatre soles, qu' explotan sa piedat, que fan truchs y baldufes, que son *zúnganos* golafres de sa mèl replegada per ses beyes socials; que son inimichs del progrés, etc., etc. Y ¿què voleu que fassi llavores en vers d' ells un poble que ho nega tót menos els *articles de fé* que duen els *diaris* y *revistes* de *cuartillo*, escrits ab sos peus per quatre gatsvayres que per no morir de fam, apelan a sa *carrera* de *escribidores*?

Proves evidents en tením cada día dels funests efectes d' aqueixa propaganda *clerófoba*.

¿Pod sortí un capellá de ca-seua y tornarhi entrá sens haver sufert el menispreu de cert públich? Cuantes voltes sent ses alusions de «¡corp!» «¡sach de carbó!» «¡jarros amb bacallá!» amb a que l' insultan atlots pussés, en tot lloch y a cualsevol hora; com si entre tots els *mocosos* de Palma hey hagués sa *consigna* d' insultá als sacerdots! Y si no hi ha pedres que volan, no 's res.

¿Pod un sacerdot passá *immune* per devant un taller de sabaters ó altres centres fabrils? d' aquelles boques surten *sapos* y *culebres* a voltes a *ciencia* y *conciencia* dels mestres. ¿Què li succehieix a un relligiós ó relligiosa si topa devés l' Institut, quant els futurs *regeneradors* de la patria esperan classe?... Lo que passa a Palma prova que el *lliberalisme* es la ruina espiritual del género humá.

TOMÁS D' ETS AMBUYS.

ENTRETENIMENTS

(Solusions a lo d' es número passat)

CAVILACIÓ.—Palma.
LOGOGRIFO NUMÉRICH.

M.
ca.
Moll.
Roma.
mollar.
comallá.
Mallorca.
amollar.
callar.
roca.
call.
ma.
C.

ENDEVINAYA.— Senyó Elviro glosadó, contest' a vostra quimera, diguentvos qu' el puig MINYÓ escrit té una O darrera y una M per davantera, y demunt y p' el redó la muntanya verdadera hey té Deu, son Creadó.

Prenguent per *davant* a Inca, hey ha sa cova de ses pinyes-rates.—Prenguenthi Sineu, hey ha Santa Magdalena, (que jau dins una caixa, esperant la resurrecció de l' obreria.)—Prenguenthi Muro hey ha es carnatje.—Y si no bastan aquestes solucions, encara en porem afegir més.—MIQUEL DURÁN.

QUADRO NUMÉRICH

.
.
.
.
.

Sustituir aquests punts amb cifres de manera que cada retxa sumada horizontal y verticalment doni per resultat 15.

UN PAGÉS.

CAVILACIÓ

Mendelssohn, Schubert, Moscheles,
Mayer, Flotow.

Amb sa primera lletra d' un d' aquests noms de músichs, sa segona d' un altre, etc., compondre es d' un compositó mallorquí.

UN MUSICH.

XARADA

Musicals son *prima* y *dos*,
lloch de valor *prima-tres*,
y el rot, lector, veurás qu' es
animal no molt ferós.

S. ELVIRO MÀS.

ENDEVINAYA

Set germanetes
totes d' un brot,
tres dies manco
té sa majó.

UN INQUERO

(Ses solucions en es número próxim.)

Imprenta de José Mir.—1900

D

EVOCIONARIS • ESTAMPES • ESCRIVANÍES • TINTÉS • PAPERERES
PUPITRES • CARTERES • CAPSES DE PINTURES • Y DE COMPASSOS
PORTA-RETRATOS • ALBUMS PERA DIBUIX • SELLOS Y POESÍES
CALCOMANÍES FINES Y COMUNES y un sens fi d' objectes més, molt apropò-
sit pera obsequiá axí a n' els infants qui fan la **PRIMERA COMUNIÓ**, com als se-
nyors sacerdots qui celebren **MISSA NOVA**.

De lo més *lujós* a lo més modest y senzill, de tot hi trobarèu a s' Imprenta y Paperería den JUSEP MIR (Cadena de Cort, n.º 11.)

Escrivaníes y tintés *Última novedad* ab gran rebaixa de preus.